

กรรมวิธีการสร้างกระจับปีของช่างศุภาพล ไทรวิมาน

METHODS OF MAKING KRACHAPPI BY MASTER SUPAPOL SAIWIMARN

วิศรุต แซ่จุง¹ ภัทรวดี ภูชฎาภิรมย์²

Witsarut Saejung Patarawdee Puchadapirom

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่องกรรมวิธีการสร้างกระจับปีของช่างศุภาพล ไทรวิมาน มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากรรมวิธีการสร้างกระจับปี และการประเมินคุณภาพกระจับปีของช่างศุภาพล ไทรวิมาน ผลการศึกษาพบว่า ช่างศุภาพล ไทรวิมาน ศึกษางานช่างสร้างเครื่องดนตรีกับบิดา ซึ่งเคยเป็นช่างสร้างเครื่องดนตรีคนสำคัญของร้านดุริยบรรณ และเรียนรู้ซึมซับวิชาความรู้ด้านงานช่างจากการเป็นช่างในโรงงานของบิดา จนมีความรู้ความสามารถที่โดดเด่นในการสร้างจะเข้ ต่อมาภายหลังได้ทดลองสร้างกระจับปีโดยใช้กระจับปีของช่างจรูญ คชแสง เป็นต้นแบบ แต่ได้ดัดแปลงแก้ไขตามแนวทางของตนจนเกิดเป็นอัตลักษณ์เฉพาะ โดยการสร้างหลักแบบไม่ใช่หย่องและไม่เจาะรูหน้ากะโหลก ซึ่งมีขั้นตอนในการสร้างทั้งหมด 8 ขั้นตอน ได้แก่ การสร้างคันทวน การสร้างกะโหลก การสร้างโชน การสร้างลูกบิด การสร้างหลัก การสร้างนมและซุ้มหย่อง การเคลือบผิวไม้และย้อมสี และการประกอบและเทียบเสียง ทั้งนี้คุณภาพของชิ้นงานมีความละเอียด เรียบร้อยสวยงาม ได้มาตรฐาน และมีคุณภาพเสียงที่ดีกังวาน มีเสียงที่ทุ้มลึก และมีลักษณะเสียงที่สั้นสะท้อน ตรงตามคุณลักษณะเสียงที่ไพเราะของกระจับปี

คำสำคัญ: กรรมวิธีการสร้าง, กระจับปี, ศุภาพล ไทรวิมาน

Abstract

This study focuses on the methods of making Krachappi by Mr. Supapol Saiwimarn and its quality assessment. The study finds that Mr. Supapol, while working in his father's factory, acquired workmanship from his father, who was a key musical instrument maker at Duriyaban. This makes him attained his expertise from hands-on experience, which accounts for outstanding artistry in making Jakhae he possesses. Afterwards, based on Mr. Jaroon Kochasaeng's model, he then tried to make a Krachappi of his own distinctive design, which is making Lak without using Yong and making a hole in the front of Ka-loak. The manufacturing processes of such consists of eight steps as follows: (1) making of Kan-tuan, (2) making of Ka-loak, (3) making of Khon, (4) making of Look-bid, (5) making of Lak, (6) making of Nom and Soom-yong, (7) wood coatings and dyeing, and (8) composition and comparison of sound. This makes his Krachappi exquisite, well recognized, melodious, resonant, resounding, all of which comply of the great quality of Krachappi.

Keyword: Methods of making, Krachappi, Supapol Saiwimarn

¹นิสิตระดับปริญญาโท สาขาดุริยางคไทย คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย film_42301@hotmail.com

²อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย patarawdee@hotmail.com

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

กระຈັบปีเป็นเครื่องดนตรีประเภทเครื่องดีด มีลักษณะรูปรทงคล้ายพิณคอยาว ซึ่งเชื่อว่าได้รับอิทธิพลจากพิณที่ปรากฏหลักฐานแพร่หลายทั่วไปในอุษาคเนย์ สำหรับประเทศไทยปรากฏหลักฐาน คำว่า “พิณ” อยู่หลายแห่ง ได้แก่ จารึกสตึกก็อกรม จารึกศาลเจ้าเมืองลพบุรี จารึกพ่อขุนรามคำแหงฯ จารึกภูเขาสมณภูฏ จารึกวัดพระยืน และจารึกบ้านางคำเยียรวมถึงไตรภูมิพระร่วง (พระราชนิพนธ์โดยพระยาสิทธิ) จากหลักฐานไม่ได้ระบุว่า “พิณ” มีลักษณะเป็นอย่างไร แต่เชื่อกันว่าพิณดังกล่าวน่าจะเป็นต้นแบบของกระຈັบปีในยุคถัดมา (ปดมา เอี่ยมสะอาด, 2539, น.26)

คำว่า “กระຈັบปี” ปรากฏครั้งแรกในกฎหมายตราสามดวง (สมัยสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ)ดังความตอนหนึ่งว่า

“...อนึ่งในท่อน้ำในสระแก้ว ผู้ใดขี่เรือคฤ เรือปทุมเรือกุบและเรือมีสาตราวุธ แลไล่หมวกคลุมหัวลอยมา ชายหญิงนั่งมาด้วยกัน อนึ่งทะเลาะตีต่อกัน ร้องเพลงเรือ เป่าปี่เป่าขลุ่ย สีซอ ดีดจะเข้ กระຈັบปี ดีโหนดทาบให้ร้องนี้มัน อนึ่งพิริยหมู่แขก ขอมลาวพม่าเมงอญ ลุมแสงจันทามชวานาประเทศทั้งปวง แลเข้ามาเดินในท้ายสนมก็ดี ทั้งนี้ไยการขุสนมห้าม ถ้ามิได้ห้ามปามเกาะกุมเอามาถึงศาลาให้แก่เจ้าน้ำเจ้าท่าแลให้นานาประเทศไปมาในท้ายสนมได้โทษเจ้าพนักงานถึงตาย...” (ร.เลงการต์, 2505, น.75-76)

จากหลักฐานดังกล่าวนอกจากจะกล่าวถึงกระຈັบปีขึ้นเป็นครั้งแรกแล้ว ยังทำให้ทราบเพิ่มเติมด้วยว่ากระຈັบปีเป็นที่ยนิมของประชาชนโดยทั่วไป เพราะการบัญญัติกฎหมายห้ามปามแสดงถึงความนิยมมาก่อนหน้าที่จะบัญญัติกฎหมายดังกล่าว

นอกจากนี้ยังปรากฏหลักฐานว่าวงมโหรีมีกระຈັบปีผสมอยู่มาตั้งแต่สมัยอยุธยาตอนกลาง ดังปรากฏหลักฐานเป็นภาพจิตรกรรมฝาผนังสมัยอยุธยาตอนกลาง (ปัจจุบันเก็บรักษาอยู่ที่วังสวนผักกาด) บรรยายเรื่องราวพุทธประวัติตอนทรงฉันทปัจฉิมบิณฑบาตที่บ้านนายจันทกัม มารบุตร เมืองปาวา มีเครื่องดนตรีคือซอสามสาย กระຈັบปี และโหนด และภาพจิตรกรรมฝาผนังที่พระที่นั่งพุทไธสวรรย์ สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นมีเครื่องดนตรีคือ ซอสามสาย กระຈັบปี โหนด และกรับ (เรื่องเดียวกัน, 2539, น.47) โดยช่วงต้นรัตนโกสินทร์ตอนต้นยังคงถือความนิยมตามแบบอยุธยาเป็นสำคัญ วงดนตรีดังกล่าวจึงคงรูปลักษณะเดิมที่สืบทอดมาแต่สมัยอยุธยา

ต่อมาสมัยรัตนโกสินทร์ปรากฏว่าวงมโหรีมีพัฒนาการการประสมวง กระຈັบปีซึ่งมีเสียงเบาจึงสูญหายไปจากวงมโหรีขาดการสืบทอดวิธีการบรรเลง รวมถึงขาดช่างผู้มีความสามารถในการสร้างกระຈັบปี อย่างไรก็ตามแม้ว่ากระຈັบปีจะหายไปจากวงมโหรี แต่ปรากฏว่าทางประเทศกัมพูชาตลอดจนทางแถบภาคอีสานใต้ของประเทศไทยยังคงนิยมบรรเลงเครื่องดนตรีพิณคอยาว ชื่อว่า “จับเปย” ซึ่งมีรูปร่างลักษณะคล้ายกระຈັบปี แม้จะมีวัฒนธรรมการบรรเลงที่ต่างกัน แต่นับได้ว่าใกล้เคียงกับกระຈັบปีมากที่สุด

เมื่อราว พ.ศ.2510 กรมศิลปากรได้สร้างสรรคระบำโบราณคดี คุรมนตรี ตราโมท (ศิลปินแห่งชาติ) ได้จัดผสมวงดนตรีขึ้นใหม่ และนำกระຈັบปีมาผสมอยู่ในวงดนตรีชุดระบำศรีวิชัย และระบำลพบุรีแต่ด้วยวิธีการบรรเลงกระຈັบปีของไทยได้สูญหายไปแล้ว จึงมอบหมายให้รองศาสตราจารย์ปกรณ์ รอดช้างเผื่อนไปเรียนกระຈັบปีกับครูกลม เกตุศิริ ข้าราชการกองโบราณคดี กรมศิลปากร ซึ่งเคยเรียนจับเปยกับครูพื้นบ้านในจังหวัดสุรินทร์ และได้จัดสร้างกระຈັบปีขึ้นใหม่สามขนาด โดยให้ช่างจรรยาคุณแสง นายช่างแห่งกรมศิลปากรเป็นผู้สร้างขึ้น นับแต่การแสดงระบำโบราณคดีถือกำเนิดขึ้น กระຈັบปีก็กลับมามีบทบาทในสังคมดนตรีไทยอีกครั้ง และทำให้มีผู้สนใจฝึกหัดกระຈັบปีกันมากขึ้น ซึ่งในยุคปัจจุบันมีช่างที่มีความสามารถในการสร้างกระຈັบปีหลายท่าน เช่น ช่างบุญรัตน์ ทิพย์รัตน์ ช่างจักรี มงคล ช่างวรรณรัชต์ ศุภสกุลดำรง ช่างศุภาพล ไทรวีมาน ฯลฯ ทั้งนี้ช่างศุภาพล ไทรวีมาน เป็นช่างรุ่นใหม่ที่ได้รับการยอมรับว่ามีฝีมือและความสามารถในการสร้างกระຈັบปีที่ได้คุณภาพ

ช่างศุภาพล ไทรวีมาน เป็นบุตรนายวาที ไทรวีมาน หรือช่างจ้อน อดีตช่างทำเครื่องดนตรีร้านดุริยบรรณ และมีโรงงานผลิตเครื่องดนตรี ชื่อว่า “ดุริยางค์ไทย” จึงทำให้ช่างศุภาพล ไทรวีมานได้รับถ่ายทอดความรู้ด้านงานช่างเครื่องดนตรีไทยประเภทต่าง ๆ จากบิดา รวมถึงซึมซับการสร้างและซ่อมเครื่องดนตรีจากช่างในโรงงานผลิตเครื่องดนตรีของบิดาจนมีความรู้ความสามารถด้านงานช่างเป็นอย่างดี แต่ที่มีชื่อเสียงมากที่สุดคือการผลิตจะเข้ ต่อมาภายหลังได้ทดลองสร้าง

กระเจี๊เป๋ โดยใช้กระเจี๊เป๋ของช่างจรรยา คชแสง เป็นต้นแบบ โดยได้รับความอนุเคราะห์จากรองศาสตราจารย์ปกรณ์ รอดช้างเผื่อน แต่ได้ดัดแปลงแก้ไขตามแนวทางของตนจนเกิดเป็นรูปแบบเฉพาะ มีมาตรฐานและมีคุณภาพเสียงที่ตั้งกังวานไพเราะ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษามูลบทที่เกี่ยวข้องกับกรรมวิธีการสร้างกระเจี๊เป๋ของช่างศุภาพล ไทรวีมาน
2. ศึกษากรรมวิธีการสร้างกระเจี๊เป๋ของช่างศุภาพล ไทรวีมาน
3. ประเมินคุณภาพเสียงกระเจี๊เป๋ของช่างศุภาพล ไทรวีมาน

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินวิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) แบ่งเป็นขั้นเตรียมการ ขั้นดำเนินการ และขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล ขั้นเตรียมการ เป็นการศึกษาค้นคว้าจากเอกสารและหนังสือ ขั้นดำเนินการ เก็บข้อมูลภาคสนามด้วยการสัมภาษณ์บุคคล คือ ช่างศุภาพล ไทรวีมาน โดยใช้วิธีการสังเกตเก็บข้อมูลและมีส่วนร่วม และสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านการบรรเลงกระเจี๊เป๋ 3 คน ได้แก่ รองศาสตราจารย์ปกรณ์ รอดช้างเผื่อน ข้าราชการบำนาญประจำคณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ผู้ช่วยศาสตราจารย์สิทธิศักดิ์ จรรย์วฤฒิ อาจารย์ประจำสาขาวิชาการโฆษณาและธุรกิจบันเทิง คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา และอาจารย์เลอเกียรติ มหาวินิจฉัยมนตรี คุรียงคศิลป์อินทวสุ สำนักการสังคีต กรมศิลปากร โดยสัมภาษณ์และประเมินคุณภาพเสียงกระเจี๊เป๋จากการบรรเลงทดสอบจริง รวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ สรุปและอภิปรายผลการวิจัยจากข้อมูลที่รวบรวมและวิเคราะห์ พร้อมทั้งเสนอแนะความคิดเห็นเพื่อเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาวิจัยต่อไป

ผลการวิจัย

1. ประวัติช่างศุภาพล ไทรวีมาน

ภาพที่ 1 ช่างศุภาพล ไทรวีมาน

ที่มา: อธิภัทร โสณเส่ง

ช่างศุภาพล ไทรวีมาน เกิดเมื่อวันศุกร์ที่ 23 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2516 เป็นบุตรคนโตของนายวาที ไทรวีมาน กับนางกานดา ไวสูงเนิน สมรสกับนางปัทมา เคลือบหิรัญ มีบุตรชายร่วมกัน 1 คน คือ นายศุภวิชญ์ ไทรวีมาน ปัจจุบันอาศัยอยู่บ้านเลขที่ 81/123 หมู่ 11 ซอยจารุสังข์ 1 ถนนสุขาภิบาล 5 ตำบลบางพลีใหญ่ อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ

การศึกษาสายสามัญ ช่างศุภาพ ไทวิมานจบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาที่โรงเรียนบูรารักษ์และโรงเรียนวัดบางพลีใหญ่ 3 สมุทรปราการ ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นที่โรงเรียนปทุมคงคา และศึกษาต่อระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ประเภทพาณิชยกรรม สาขางานการขาย วิทยาลัยการบางนา

การศึกษาด้านดนตรีไทย ช่างศุภาพ ไทวิมาน มีความสามารถในการบรรเลงเครื่องดนตรีไทยได้หลายชนิด แต่ที่ถนัดเป็นพิเศษคือระนาดเอก โดยการเรียนรู้ดนตรีไทยนั้นได้รับการถ่ายทอดจากครูดนตรีไทยด้านปี่พาทย์หลายท่าน ได้แก่ ครูลับ ชิตท้วม ครูจำรูญ แป้นเจริญ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ชูเกียรติ วงษ์อึ้ง และครูสำเร็จ ปานเพ็ง ส่วนด้านเครื่องสายได้ศึกษากับบิดาและศึกษาด้วยตนเอง เนื่องจากบิดาเป็นช่างสร้างเครื่องดนตรีไทยที่มีชื่อเสียง เคยเป็นช่างผลิตเครื่องดนตรีไทยที่ร้านดุริยบรรณ ซึ่งเป็นร้านผลิตเครื่องดนตรีไทยชื่อดังในอดีต ต่อมาได้เปิดร้านจำหน่ายเครื่องดนตรีไทยเป็นของตนเองโดยใช้ชื่อว่าร้าน “ดุริยางค์ไทย” ช่างศุภาพ ไทวิมานจึงได้เรียนรู้ซึมซับงานช่างไป โดยปรีชาตั้งแต่วัยเยาว์ จากการสังเกตและฝึกหัดงานช่างอย่างจริงจังจากคำแนะนำจากบิดา เมื่อมีความสามารถมากพอจึงเปิดกิจการร้านสร้างเครื่องดนตรีไทยเป็นของตัวเอง ชื่อว่า “ร้านเครื่องดนตรีไทยธรรม” โดยเน้นการผลิตจะเข้เป็นสำคัญ และมีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับในวงการดนตรีไทย

ช่างศุภาพ ไทวิมานอธิบายถึงสาเหตุความสนใจในการสร้างกระจับปี่ว่า “กระจับปี่เป็นเครื่องดนตรีที่ผมรักไม่น้อยกว่าจะเข้เลย เพราะมีโครงสร้างการเทียบเสียงที่คล้ายกัน มีการทำกระพุ้งหรือกะโหลกและทางเพลงก็ยิ่งมาคล้ายกันอีก เลยเป็นแรงบันดาลใจที่ผมอยากจะทำกระจับปี่ไปคู่กับจะเข้” (ศุภาพ ไทวิมาน, สัมภาษณ์, 15 พฤศจิกายน 2562)

2. กรรมวิธีการสร้างกระจับปี่ของช่างศุภาพ ไทวิมาน

กระจับปี่ มีลักษณะทางกายภาพประกอบด้วย กะโหลก คันทวน โขน ลูกบิด รางไหม นม ชุ่มหย่อง และหลัก ช่างศุภาพ ไทวิมานใช้กระจับปี่ของช่างจรูญ คชแสงเป็นต้นแบบในการสร้าง โดยได้รับความอนุเคราะห์กระจับปี่ต้นแบบจากรองศาสตราจารย์ปรกรณ์ รอดช้างเผื่อน ทั้งนี้ช่างศุภาพ ไทวิมานได้ดัดแปลงแก้ไข โดยการสร้างหลักแบบไม่ใช้หย่องและไม่เจาะรูหน้ากะโหลก ซึ่งถือเป็นอัตลักษณ์เฉพาะของช่าง

2.1 วัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือที่ใช้การสร้างกระจับปี่

กรรมวิธีการสร้างซอด้วงของช่างศุภาพ ไทวิมานมีวัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือที่ใช้ทั้งหมด 37 ชิ้น ได้แก่ ดินสอ ปากกา ไม้บรรทัด ไม้เมตร เวอร์เนียคาลิปเปอร์ วงเวียน กระจาดขทราย ตะไบกระจาดขทราย ผงขี้เลื่อย ตะแกรงร่อนขทราย กาวร้อน สี ไม้เลื่อยตัดเหล็ก ปากกาจับไม้แบบแท่น (ยัดนิ้ว) ไขควง ตะปูเกลียว ค้อนไม้ สายเอ็นตกลา คาลิปเปอร์วัดนอก (เขาควย) มีดกลึงไม้หรือสีกกลึงไม้ แท่งเหล็กตอกนำศูนย์ หินเนอรียูริเทน สีโพลียูริเทน ตัวเร่งแห้งยูริเทน สีย้อมไม้ ดินสอพอง สีฝุ่น แอลกอฮอล์ เครื่องเลื่อยไม้สายพาน เครื่องกระจาดขทรายจาน เครื่องสว่านไฟฟ้าแบบแท่น เครื่องสว่านไฟฟ้าแบบพกพา เครื่องเจียรลูกหมู กบไสไม้ไฟฟ้า เครื่องกลึงไม้ กาพ่นสีถังบน และเครื่องปั๊มลมไฟฟ้า

2.2 ขั้นตอนการสร้างกระจับปี่

ขั้นตอนที่ 1 การสร้างคันทวน

คันทวน มีลักษณะเป็นท่อนไม้เรียวยาว ตรงปลายคันทวนมีลักษณะงอนโค้งไปด้านหลัง และมีช่องสำหรับให้สายพาดผ่านไปยังลูกบิด มีศัพท์เฉพาะเรียกว่า รางไหม ขั้นตอนในการทำคันทวนเริ่มจากร่างแบบกระสวนบนไม้แล้วใช้เครื่องเลื่อยไม้สายพานตัดตามแบบที่ร่าง ใช้เครื่องกระจาดขทรายจาน กระจาดขทรายเบอร์ 240 ขัดปรับพื้นผิวไม้ให้เรียบเนียน แล้วใช้เครื่องสว่านไฟฟ้าแบบแท่น หัวเจียรแบบหัวกลมติดด้วยกระจาดขทรายเบอร์ 80 ขัดปรับพื้นผิวด้านใน จากนั้นใช้เครื่องเจียรลูกหมูติดด้วยกระจาดขทรายเบอร์ 80 ขัดตกแต่งความโค้งมนด้านหลังของคันทวน

ต่อจากนั้นหาศูนย์กลางด้านหน้าของคันทวน เพื่อทำแกนสำหรับต่อกับกะโหลก ร่างแบบแกนและตัดให้ได้รูปทรง แล้วใช้เครื่องกระจาดขทรายจานขัดตกแต่งให้ส่วนปลายของแกนเป็นรูปทรงสี่เหลี่ยมคางหมูด้านเดียว จากนั้นนำเครื่องสว่านไฟฟ้ามาเจาะรูสำหรับใช้ต่อกับแกนของโขนส่วนบน แล้วใช้ส่วเสาะเนื้อไม้เป็นรูสี่เหลี่ยมให้ได้ขนาดรับกับแกนของโขน

จากนั้นร่างแบบรางไหมและรูลูกบิด ใช้สว่านไฟฟ้าเจาะนำเปิดทางรางไหม จากนั้นใช้ส่วเสาะเนื้อไม้ให้ได้รูปทรงรางไหม ส่วนรูลูกบิดใช้แท่งเหล็กตอกรูลูกบิดเพื่อเปิดทางสำหรับที่จะเจาะรู แล้วใช้เครื่องสว่านไฟฟ้าเจาะตามรู

เมื่อทำการเจาะเสร็จแล้ว ใช้กระดาศทรายเบอร์ 80 ขัดตกแต่งข้างในรูลูกบิดแต่ละรูให้มีความเรียบเนียนยิ่งขึ้น

ภาพที่ 2 และ 3 ภาพการสร้างคันทวน

ที่มา : วิศรุต แซ่จูง

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างกะโหลก

กะโหลก มีลักษณะมนรีเหมือนรูปไข่ ด้านในกลวง ทำหน้าที่เป็นกล่องเสียง มีขั้นตอนในการทำกะโหลก โดยเริ่มจากนำไม้ขนุนมาตัดด้วยเครื่องเลื่อยไม้สายพาน ใช้ใบเลื่อยไฟฟ้าเบอร์ใหญ่ แบ่งเป็น 3 ท่อน นำมาเรียงติดกัน โดยใช้ซี่เลื่อยกับการร่อนเป็นตัวประสานระหว่างรอยต่อของไม้ ทั้ง 3 ท่อน จากนั้นร่างแบบกระสวนของกะโหลก แล้วใช้เครื่องเลื่อยสายพาน ใบเลื่อยไฟฟ้าเบอร์ใหญ่ ตัดตามแบบที่ร่างไว้ ต่อจากนั้นใช้เครื่องไสไม้ปรับหน้าไม้ให้มีความเรียบเนียน และใช้เครื่องกระดาศทรายจานเก็บรายละเอียดด้านข้างของตัวกะโหลก

ขั้นตอนต่อไป นำตัวกะโหลกมาคว้านไม้ส่วนด้านในให้เหลือขอบขนาด 0.5 เซนติเมตร ด้วยเครื่องเลื่อยไม้สายพาน ใบเลื่อยไฟฟ้าเบอร์เล็ก แล้วใช้การร่อนหยอดประสานติดกันตรงบริเวณรอยต่อของไม้ จากนั้นใช้เครื่องกระดาศทรายจานขัดเก็บรายละเอียดด้านนอกให้เรียบร้อย และใช้เครื่องสว่านไฟฟ้าแบบแท่น หัวเจียรแบบหัวกลมขัดตกแต่งด้านในให้มีความเรียบเนียนยิ่งขึ้น หลังจากนั้นเจาะรูสำหรับต่อกับแกนคันทวน โดยให้รูมีขนาด 2x2 เซนติเมตร ใช้สว่านไฟฟ้าเจาะนำทาง แล้วใช้สว่านเจาะรูไม้ และใช้ตะไบกระดาศทรายขัดตกแต่งให้มีความเรียบเนียนยิ่งขึ้น

จากนั้นนำไม้ขนุนมาตัดด้วยเครื่องเลื่อยไม้สายพาน ใบเลื่อยไฟฟ้าเบอร์เล็กสำหรับเป็นแกนกลางของคันทวน แล้วใช้เครื่องกระดาศทรายจานขัดตกแต่งให้ส่วนปลายของแกนเป็นรูปทรงสี่เหลี่ยมคางหมูด้านเดียว เพื่อให้รับกับแกนบนของคันทวน จากนั้นนำคันทวนประกอบเข้ากับตัวกะโหลก โดยใช้การร่อนหยอดประสานระหว่างแกนบนและแกนล่าง และใช้สว่านไฟฟ้าเจาะรูสำหรับใส่ตะปูเกลียวปล่อย เพื่อยึดทั้ง 2 แกนไว้ให้แน่น ทั้งนี้ส่วนด้านล่างของกะโหลกจะเหลือพื้นที่อยู่เล็กน้อย นำชิ้นไม้ขนาดเล็กติดไว้ระหว่างแกนล่างกับตัวกะโหลก โดยใช้ซี่เลื่อยกับการร่อนเป็นตัวประสานให้ติดกัน ซึ่งขั้นตอนดังกล่าวเป็นการยึดล็อกแกน ป้องกันไม่ให้แกนเลื่อนหลุดออกจากตัวกะโหลกระหว่างการบรรเลง

หลังจากนั้นใช้เครื่องเลื่อยไม้สายพาน ใบเลื่อยไฟฟ้าเบอร์เล็กเลื่อยไม้ให้เป็นแผ่นขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 7 นิ้ว หนา 0.5 เซนติเมตร จำนวน 4 แผ่น สำหรับเป็นแผ่นประกบหน้าและหลังของตัวกะโหลก จากนั้นนำแผ่นไม้ 2 แผ่นมาวางติดกัน โดยใช้การร่อนหยอดประสานระหว่างรอยต่อ ซึ่งจะได้แผ่นไม้ขนาดใหญ่ 2 แผ่น (ด้านหน้าและด้านหลัง) แล้วนำแผ่นไม้ดังกล่าวมาร่างแบบให้ได้ขนาดตามกะโหลก ใช้เครื่องเลื่อยสายพาน ใบเลื่อยไฟฟ้าเบอร์เล็กตัดตามแบบที่ร่างไว้ จากนั้นใช้ตะไบกระดาศทรายขัดตกแต่งขอบให้เรียบร้อย และใช้การร่อนหยอดประสานระหว่างแผ่นไม้กับตัวกะโหลกให้ติดกัน แล้วใช้เครื่องกระดาศทรายจานและเครื่องเจียรลูกหมูขัดเก็บรายละเอียดขอบกะโหลกให้เรียบร้อย

ทั้งนี้แต่เดิมกระຈັบปีตันแบบของช่างจรรยา คชแสง มีการเจาะรูหน้ากะโหลก แต่ช่างศุภาพล ไทริมานได้ดัดแปลงโดยการไม่เจาะรูหน้ากะโหลก ช่างศุภาพล ไทริมานได้อธิบายไว้ว่า

“...การไม่เจาะรูกะโหลก ทำตามความเข้าใจหลักการของเสียงของกลองแขกกับกลองยาว คือกลองแขกไม่มีรู แต่ก็ดังได้ด้วยหน้าของมันเอง แต่กลองยาวก็ดังเหมือนกัน แต่ดังคนละลักษณะกัน กลองแขกเสียงจะดังลึก ส่วนกลองยาวจะดัง โปร่ง ๆ ก็เลยไปสังเกตว่า กระຈັบปีแบบมีรูเสียงก็จะดังกว้าง ส่วนแบบไม่มีรูก็จะดังลึก ๆ ในระยะแรกทำแบบเจาะรู เสียงที่ได้นั้นจะโป่ง ๆ แต่อาจจะดังมากเกินไป และต่อมาทำแบบไม่เจาะรู ซึ่งแบบไม่เจาะรูนั้นทำให้เนื้อเสียงโดยรวมของกระຈັบปีเป็นเสียงทุ้มกลาง ๆ เสียงจะลึก ๆ มากกว่าแบบเจาะรู...” (ศุภาพล ไทริมาน, สัมภาษณ์, 15 พฤศจิกายน 2562)

ภาพที่ 4 และ 5 ภาพการสร้างกะโหลก

ที่มา: วิศรุต แซ่จู่

ขั้นตอนที่ 3 การสร้างโชน

โชน คือ ส่วนยอดของกระຈັบปีที่ต่อจากคันทวน มีปลายเรียวแหลมทั้งองเจดขึ้นไป ขั้นตอนในการทำโชนเริ่มจากการนำแบบกระสวนของโชนมาวางบนท่อนไม้ที่ตัดไว้ ใช้ปากการ่างแบบตามกระสวน แล้วใช้เครื่องเลื่อยไม้สายพานใบเลื่อยไฟฟ้าเบอร์เล็กตัดตามแบบที่ร่างไว้ จากนั้นใช้เครื่องกระดาษทรายงานขัดเก็บรายละเอียดให้ได้สัดส่วนตามรูปทรงที่ต้องการ และใช้เครื่องเจียรลูกหมูปรับเนื้อไม้ให้ได้รูปทรงโค้งมนและความเรียบเนียนมากยิ่งขึ้น

ขั้นตอนต่อไป นำโชนมายึดด้วยปากกาจ๊ับไม้ แล้วเจาะรูตรงกลางด้านล่างของโชนด้วยสว่านไฟฟ้า เพื่อทำรูต่อเดือยที่ใช้สำหรับต่อกับคันทวนด้านบน จากนั้นตัดไม้ขนาดเล็กสำหรับเป็นเดือยต่อกันทวนด้วยเครื่องเลื่อยไม้สายพานใบเลื่อยไฟฟ้าเบอร์เล็ก แล้วใช้เครื่องกระดาษทรายงานขัดเดือยให้ด้านหนึ่งเป็นทรงกระบอก เพื่อให้รับกับรูของโชนที่เจาะเอาไว้ นำเดือยดังกล่าวมาต่อกับรูของโชน โดยใช้ค้อนไม้ตอกเดือยเข้ารูให้แน่นสนิท แล้วใช้ขี้เลื่อยผสมกับกาวร้อนหยอดบริเวณรอบ ๆ รู เพื่อประสานให้ติดกัน จากนั้นใช้เครื่องกระดาษทรายงานขัดตกแต่งให้เรียบร้อย

ภาพที่ 6 และ 7 ภาพการสร้างโซน

ที่มา: วิศรุต แซ่จุ๋ง

ขั้นตอนที่ 4 การสร้างลูกบิด

ลูกบิด เป็นท่อนไม้เรียวยาวขนาดเล็ก จำนวน 4 ลูก ส่วนหัวมีลักษณะเป็นเม็ดทรงมันท์³ ส่วนปลายเจาะรูสำหรับร้อยสาย โดยลูกบิดมีหน้าที่เป็นตัวหมุนให้สายตึงหรือหย่อน มีขั้นตอนในการทำลูกบิดโดยเริ่มจากนำไม้ประดู่มาตัดให้ได้ขนาดความยาว 23 เซนติเมตร และความกว้าง 3.5 เซนติเมตร หาศูนย์กลางด้วยวงเวียน แล้วนำไปใส่เครื่องกลึงใช้มีดหน้าโค้งใหญ่กลึงลบเหลี่ยมให้ได้รูปทรงกระบอก จากนั้นนำไม้วัดระยะกระสวนมาวางทับกับท่อนไม้ ใช้ปากกาขีดทำสัญลักษณ์ตามไม้วัดระยะกระสวน แล้วจึงกลึงตามรอยที่ขีดไว้ให้ได้สัดส่วนตามที่ต้องการ กลึงขึ้นรูปส่วนด้ามจับของลูกบิดด้วยมีดหน้าโค้งใหญ่และมีดหน้าตรงใหญ่ กลึงขึ้นรูปลูกแก้วด้วยมีดหน้าตรงเล็ก กลึงขึ้นรูปคอเสื้อด้วยมีดกึ่งโค้งด้านขวาถึงตรง โดยใช้เขาควยคาลิเปอร์วัดขนาดความกลมโตในแต่ละจุด

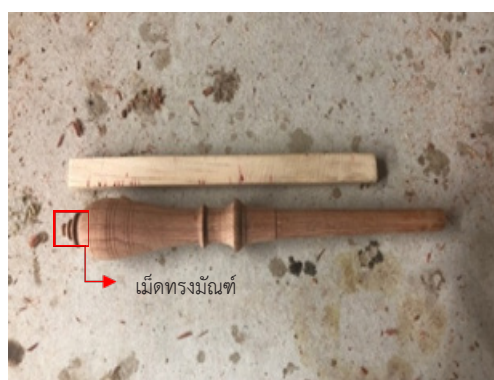
หลังจากนั้นนำกระดาษทรายเบอร์ 240 และ 400 มาขัดลูกบิดและส่วนต่าง ๆ ให้เรียบ แล้วจึงกลึงขึ้นรูปส่วนยอดของลูกบิดด้วยมีดหน้าโค้งใหญ่ให้มีลักษณะคล้ายกับทรงจอมแหหรือทรงเจดีย์ จากนั้นจึงร่างเส้นส่วนของเม็ดทรงมันท์ให้ได้สัดส่วนที่สวยงาม ใช้มีดหน้าตรงเล็กสุดแทงตามเส้นที่เม็ดทรงมันท์ แล้วจึงกลึงแต่งขึ้นรูปให้เป็นชั้น ๆ

ภาพที่ 8 ภาพการกลึงลูกบิด

ที่มา: วิศรุต แซ่จุ๋ง

ภาพที่ 9 ภาพหัวเม็ดทรงมันท์ของลูกบิด

ที่มา: วิศรุต แซ่จุ๋ง

³เม็ดทรงมันท์ คือ หัวเสาแบบหนึ่งของกระเบียงหรือกำแพง จะทำเป็นชั้นซ้อน ๆ ลดหลั่นกันขึ้นไปเป็นยอดแหลม

ขั้นตอนที่ 5 การสร้างหลัก

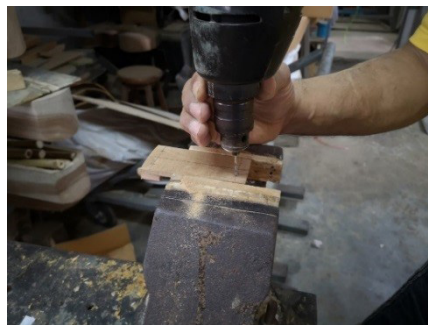
หลัก มีลักษณะเป็นรูปทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้า สำหรับยึดสายให้ขึงตึง เป็นตัวยึดที่ทำให้เสียงเกิดความสั่นสะเทือน มีขั้นตอนในการทำหลักโดยเริ่มจากการนำไม้ประดู่มาเลื่อยด้วยใบเลื่อยไฟฟ้าขนาดเล็กให้ได้รูปทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้าใกล้เคียงกับขนาดจริง จากนั้นนำมาขัดด้วยเครื่องกระดาษทรายจน แล้วร่างแบบหลักให้มีขนาดความกว้าง 4.5 เซนติเมตร ความยาว 10 เซนติเมตร และความหนา 1 เซนติเมตร เสร็จแล้วจึงนำไปเลื่อยด้วยใบเลื่อยไฟฟ้าขนาดเล็กตามแบบที่ร่างไว้ แล้วขัดเก็บรายละเอียดด้วยเครื่องกระดาษทรายจน ต่อจากนั้นร่างส่วนใต้ท้องหลักแล้วนำไปเลื่อยด้วยใบเลื่อยไฟฟ้าขนาดเล็กตามที่ร่างไว้เพื่อให้เสียงมีความโปร่ง ไม่ทึบ

ขั้นตอนต่อไป หาตำแหน่งรูที่ใช้สำหรับยึดหลักเข้ากับกะโหลก จำนวน 2 รู และรูที่ใช้สำหรับผูกสาย จำนวน 4 รู นำหลักมายึดด้วยปากกาจับไม้แบบแท่น แล้วเจาะรูด้วยสว่านมือไฟฟ้าตามที่ร่างไว้

ทั้งนี้แต่เดิมกระจับปัดแบบของช่างจรรยา คชแสง มีการสร้างหลักและหย่องคู่กัน แต่ช่างศุภาพล ไทรวีมาน ได้ตัดหย่องออกและสร้างหลักขึ้นใหม่ โดยได้แนวคิดการสร้างหลักจากกระจับปีที่ไม่มีหย่องของช่างวรรณรัชต์ ศุภสกุลดำรง และได้ดัดแปลงเป็นรูปแบบเฉพาะของช่าง โดยช่างศุภาพล ไทรวีมานได้อธิบายไว้ว่า

“...สาเหตุที่ตัดหย่องออก เนื่องจากการตั้งหย่องไว้บริเวณกลางกะโหลกจะทำให้ได้เสียงทึบมากจนเกินไปจึงตัดออก หลักผูกสายแบบนี้จะไม่ใช้คู่กับหย่อง ผมได้ไอเดียมาจากช่างเป้ (วรรณรัชต์ ศุภสกุลดำรง-ผู้วิจัย) ทำคล้ายแบบจับเปยของเขมรหลักผูกสายที่มีความยาวก็จะเป็นการทอดสายให้สั้นลง สามารถตั้งสายขึ้นเสียงสูงได้โดยไม่ทำให้โครงสร้างตัวกระจับปีเกิดความเสียหายโกร่งงอได้...” (ศุภาพล ไทรวีมาน, สัมภาษณ์, 15 พฤศจิกายน 2562)

ภาพที่ 10 และ 11 ภาพการสร้างหลัก

ที่มา: วิศรุต แซ่จุ่น

ขั้นตอนที่ 6 การสร้างนมและขุมหย่อง

นม เป็นชิ้นไม้เรียวยาวขนาดเล็ก จำนวน 11 ชิ้น โดยติดไว้ที่ด้านหน้าของคันทวนเพื่อใช้กดสายให้เกิดเสียงสูงต่ำตามที่ต้องการ ส่วนขุมหย่องมีลักษณะคล้ายกับนม แต่ทำหน้าที่เป็นสะพานเสียง มีขั้นตอนในการทำนมและขุมหย่องโดยเริ่มจากการนำไม้ไผ่ลวกที่แก่มีเส้นดามมาเลื่อยด้วยเลื่อยตัดเหล็กให้เป็นท่อน จำนวน 6 ท่อน ความยาวประมาณ 4 เซนติเมตร จากนั้นนำท่อนไม้มาสับแบ่งครึ่งด้วยมีดเหน็บ ให้มีความหนาประมาณ 0.7 เซนติเมตร จะได้รูปทรงครึ่งวงกลม แล้วจึงนำมีดเหน็บมาสับตรงด้านมุมโค้งของครึ่งวงกลมออก ให้เป็นรูปทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้า มีความกว้างอย่างน้อย 0.8 เซนติเมตร โดยให้ส่วนโค้งผิวไม้ไผ่สูงสุดอยู่ตรงกลางของความกว้างพอดี จำนวน 12 ชิ้น เมื่อได้ชิ้นไม้ที่ต้องการแล้ว นำเลื่อยตัดเหล็กมาเลื่อยให้ได้ตามขนาดของหย่องและนมทั้ง 11 นม จากนั้นนำไปขัดตกแต่งเก็บรายละเอียดด้านข้างให้เรียบเนียนด้วยเครื่องกระดาษทรายจน โดยให้ส่วนหัวและส่วนท้ายมีรูปทรงโค้งมน

ภาพที่ 12 และ 13 ภาพการสร้างนมและซุ้มหย่อง

ที่มา: วิศรุต แซ่จู่

ขั้นตอนที่ 7 การเคลือบผิวไม้และย้อมสีชิ้นงาน

การเคลือบผิวไม้ เริ่มจากผสมดินสอพองกับแชล็คเกล็ด แล้วนำมาโป้วบนผิวไม้ เพื่ออุดหลุมและรอยเสี้ยนไม้ เมื่อแห้งสนิทแล้ว นำกระดาษทรายเบอร์ 240 ขัดให้เรียบเนียน หลังจากนั้นนำสีโพลียูรีเทนสีใส ตัวเร่งแข็งยูรีเทน และทินเนอร์ยูรีเทนมาผสมให้เข้ากัน แล้วนำไปพ่นเคลือบด้วย กาพ่นสีถึงบน สำหรับรองพื้นตัวชิ้นงานให้มีความเงางาม พักทิ้งไว้ให้แห้ง เมื่อแห้งสนิทแล้วใช้กระดาษทรายเบอร์ 240 มาขัดให้เรียบเนียนอีกครั้ง จากนั้นจึงโป้วและพ่นเคลือบรองพื้นดังที่อธิบายมาข้างต้น อีก 3 ครั้ง เพื่อให้ชิ้นงานมีความเรียบเนียนเงางามและแสดงลายไม้ที่ชัดเจนยิ่งขึ้น

การย้อมสีชิ้นงาน นำสีย้อมไม้สีเหลืองและสีแดงมาผสมเข้าด้วยกันในกาพ่นสีถึงบน แล้วนำไปพ่นเคลือบทุกส่วนประกอบให้ได้ความหนาและความเข้มของสีที่ต้องการพักไว้ให้แห้งสนิท จากนั้นทำการพ่นเคลือบรองพื้นอีกครั้งเพื่อให้ได้สีที่เงางามและติดทนนาน

ภาพที่ 14 และ 15 ภาพการเคลือบผิวไม้และย้อมสีชิ้นงาน

ที่มา: วิศรุต แซ่จู่

ขั้นตอนที่ 8 การประกอบและเทียบเสียง

การประกอบ นำหลักมาวางบนหน้ากะโหลก แล้วใช้ไขควงขันน็อตขนาด 6 มิลลิเมตรให้แน่น เพื่อยึดหลักไว้กับกะโหลก จากนั้นนำซุ้มหย่องมาวางบนคันทวน ไขใบเลื่อยมาเลื่อยให้ได้ช่องสำหรับรองรับสายทั้ง 4 เส้นให้พอดี แล้วใช้สายเอ็นตกลปลาเป็นสายในการชิงขึ้นเสียง โดยใส่สายผ่านรูร้อยสายที่หลัก ชิงพาดผ่านกะโหลกและคันทวน แล้วยึดสายด้วยลูกบิดทั้ง 4 อันลงในรางไหม ทั้งนี้ขนาดสายที่ใช้ สายเอก เบอร์ 120 และสายทุ้ม เบอร์ 130 อย่างละ 2 เส้น

การเทียบเสียง ใช้วิธีการติดนมและตั้งเสียงทั้ง 11 นม ลดหลั่นตามขนาดและระยะห่างของเสียงจากเสียงต่ำ ไปเสียงสูงอย่างละเท่า ๆ กัน

ภาพที่ 16 และ 17 ภาพการประกอบและเทียบเสียง

ที่มา: วิศรุต แซ่จูง

ภาพที่ 18 ภาพกระจับปีที่เสร็จสมบูรณ์แล้ว

ที่มา: วิศรุต แซ่จูง

3. การประเมินคุณภาพกระจับปีของช่างศุภาพล ไทรวีมาน

การประเมินคุณภาพกระจับปีใช้วิธีการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญทางด้านการบรรเลงกระจับปี 3 คน ได้แก่ รองศาสตราจารย์ ปกรณ์ รอดช้างเผื่อน ผู้ช่วยศาสตราจารย์สิทธิศักดิ์ จรรยาวุฒิ และอาจารย์เลอเกียรติ มหาวินิจฉัยมนตรี มีรายละเอียดดังนี้

รองศาสตราจารย์ปกรณ์ รอดช้างเผื่อน ได้ประเมินคุณภาพโดยมีสาระสำคัญคือ เสียงดังกังวาน เสียงมีความลึก และ มีความสั่นสะเทือน สามารถบรรเลงได้สะดวก ส่วนเรื่องคุณภาพชิ้นงานมีความเรียบร้อย แต่อยากให้เพิ่มรายละเอียดของ ชิ้นงานมากขึ้น ดังคำอธิบายว่า

“...เสียงดี เนื้องานเรียบร้อยดี โชนนี้จริง ๆ แล้วไม่ได้ดีด เขาต่อเป็นไม้ชิ้นเดียวกัน ส่วนขนาดสัดส่วน กระจับปีนั้นก็ตามแบบมาจากกระจับปีของครูจรรยา คชแสงเลย ตัวกระจับปีนี้เสียงดังกังวานใช้ได้ เสียงลึก มีเสียงอิม ๆ มีความสั่นสะเทือนของเสียง น้ำหนักเบา ไปไหนมาไหนสะดวก จับติดได้ถนัด ดัดได้สบาย นมก็โอเค ส่วนตัวนั้นคิดว่าตัวเนื้องานก็ยากให้เพิ่มรายละเอียดเพิ่มอีกนิดหน่อย

ส่วนเรื่องเจาะรูหรือไม่เจาะรูตรงกะโหลก ในความคิดของเรา ประสบการณ์ของเราตั้งแต่อดีตมา ตั้งแต่เด็ก มันเป็นแบบเจาะรู แต่รูก็ไม่ใหญ่นัก แต่แบบเขมรที่เห็นก็จะไม่เจาะรู มันมีมานานแล้ว อย่างกระจับปี แม่พลอย วงมโหรีเขมรบุรีรัมย์ ก็เอากระดูกครุมาใส่ไว้ข้างในกระจับปี เป็นความเชื่ออย่างหนึ่ง บางทีเขาใส่ของมงคลก็เลยไม่เจาะกัน สำหรับเรา เจาะไม่เจาะมีผลต่อเสียงแค่นิดหน่อย ขึ้นอยู่ว่าใส่สายอะไรมากกว่า สายใหญ่หรือสายเล็ก แล้วแบบที่ไม่มีหย่องนั้น เสียงมันก็ได้ต่างกันมาก เท่าที่ติด ๆ มา แต่ถ้าจะพูดถึงกระจับปีโบราณของเขมรที่เราเห็นกันมานานก็ไม่มีหย่อง มันลากสายจากตรงโคนมาเลย เส้นหัวของเสียงกระจับปีมันไม่ใช่เสียงดังโปรง จะต้องอึมกระเทือน ถ้าเราเข้าใจเสียงกระจับปีคืออะไร เราแต่งเสียงที่สาย ที่หย่อง ที่นม ดีกว่า เรื่องเจาะไม่เจาะมันมีผลไม่ค่อยต่างกันเท่าไรเลย ถึงต่างกันได้มาก ซึ่งกระจับปีตัวที่ให้เราลอง ดัดนี้ ก็ดัดใช้ได้เลย...” (ปกรณ์ รอดช้างเผื่อน, สัมภาษณ์, 1 ตุลาคม 2563)

ผู้ช่วยศาสตราจารย์สิทธิศักดิ์ จรรย์วฑฺฒิ ได้ประเมินคุณภาพโดยมีสาระสำคัญคือ มีเสียงที่ทุ้มพอดี เสียงมีความลึกและมีความสั่นสะเทือน ขนาดกะทัดรัด ตำแหน่งการวางมือ (Position) ก็ไม่ยาก เคลื่อนย้ายได้สะดวก ส่วนเรื่องคุณภาพชิ้นงาน ดีได้ตามมาตรฐาน แต่อยากให้เพิ่มรายละเอียดในแต่ละส่วนให้ประณีตและอ่อนช้อยมากขึ้น โดยเฉพาะส่วนของลูกบิด ดังคำอธิบายว่า

“...ขนาดนี้กำลังดีเลยนะ ครูชอบ กะทัดรัดดี ไปไหนมาไหนง่าย แต่ส่วนตัวคิดว่าลูกบิดมันยังสวยได้มากกว่านี้อีก อันนี้มันดูแข็ง ๆ ไปนิด ข้อดีของตัวนี้ก็คือเสียงใช้ได้ พกพาง่าย เคลื่อนย้ายสะดวก Position ของมือก็ไม่ยาก ไม่เหมือนตัวใหญ่ ๆ อันนี้ทำนมแบน ๆ แบบนี้ดีดง่ายกว่ากระจับปีที่ทำนมสูง ๆ ขึ้นมา โดยรวมคุณภาพชิ้นงานก็โอเค ใช้ได้ตามมาตรฐาน แต่ถ้าเป็นของส่วนตัวน่าจะอยากให้งานแต่ละส่วนมันประณีต แล้วก็อ่อนช้อยกว่านี้อีกหน่อย ส่วนเรื่องเสียงนั้นก็โอเคดีนะ เสียงทุ้มกำลังดี เสียงดังใช้ได้ ถ้าเจาะมันจะเสียงโปรง ๆ ถ้าไม่เจาะมันจะก็อีกโทนเสียง ดีคนละแบบกัน ครูก็ชอบทั้งสองแบบ แบบไม่เจาะก็ดีนะ แบบไม่เจาะจะทำยากกว่า ช่วงต้องคำนวณความหนาบางให้พอดี ส่วนการเจาะนั้นระบายเสียงได้แน่ ๆ เจาะรูมันก็จะดังกว่าแน่นอน เสียงจะโปรง ๆ แต่บางครั้งมันก็จะโปรงไปจนขาดเสียงกระแสะ (เสียงสั่นสะเทือน) ช่วงถนัดแบบไหนหรือได้ต้นแบบจากไหนก็ทำตามแบบที่มี จะว่าไปแบบไม่เจาะ เสียงออกแหลม มีเสียงกระแสะ และมีเสียงที่ลึกกว่านะ แล้วแต่คนชอบเสียงดีไหมมันขึ้นกับความก้องกังวาน เจาะหรือไม่เจาะเสียงก็ต้องดังกังวาน เสียงต้องมีกระแสะ สรุปคือเจาะไม่เจาะ ไม่สำคัญเท่ากับเสียงมีกระแสะ...” (สิทธิศักดิ์ จรรย์วฑฺฒิ, สัมภาษณ์, 3 ตุลาคม 2563)

อาจารย์เลอเกียรติ มหาวินิจฉัยมนตรี ได้ประเมินคุณภาพโดยมีสาระสำคัญคือ เสียงดี มีความดังลึก เสียงไม่อุดอู้ มีน้ำหนักเบา เคลื่อนย้ายได้สะดวก ส่วนเรื่องคุณภาพชิ้นงานค่อนข้างดีตามคุณภาพของเทคโนโลยี แต่อยากให้เพิ่มรายละเอียดในแต่ละส่วนให้ประณีตและอ่อนช้อยมากขึ้น โดยเฉพาะส่วนของโขนและลูกบิด ดังคำอธิบายว่า

“...ความเรียบร้อยของงานก็ค่อนข้างดีเลย ตามคุณภาพของเทคโนโลยีที่เขาผลิตขึ้นมา สวยไม่สวย อยู่ที่คอตรงโขน คอมันยังขาดความอ่อนช้อยไปอีกนิด และลูกบิดก็อยากจะให้ช่างทำให้ละเอียดกว่านี้อีก ส่วนเรื่องเสียงนั้นก็ใช้ได้อยู่นะ มีความดังลึกอยู่ เสียงไม่อุดอู้ ก็ดีตรงที่ว่าไม่เจาะรูหน้ากะโหลก เอกลักษณะของกระจับปีนั้น มันไม่ได้เจาะรู ถ้าฉลุตรงกลางให้โปรงก็จะเหมือนกับชิง ข้อดีก็คือทำให้เสียงดังขึ้น แต่จริง ๆ แล้ว มันอาจจะดีขึ้นในความคิดของคนไทย แต่ที่เสียไปคือเอกลักษณ์ของรูปลักษณ์กระจับปี ส่วนตัวแล้วอยากให้รักษาเอกลักษณ์ของกระจับปีที่ไม่ฉลุมากกว่า ไม่อย่างนั้นมันก็จะไม่ต่างอะไรจากชิง แน่ละเสียงกระจับปีที่เจาะรูมันดังกว่าแน่นอน แต่ผมชอบเสียงที่ไม่เจาะรูมากกว่า เสียงมันจะลึกอยู่ในตัวเป็นเอกลักษณ์เฉพาะ ทำให้ เกิดเสียงสั่น แต่เสียงนั้นอาจจะเบากว่านิดหนึ่ง สรุปคือข้อดีคือน้ำหนักเบาเคลื่อนย้ายได้ง่าย เสียงดีใช้ได้เลย...” (เลอเกียรติ มหาวินิจฉัยมนตรี, สัมภาษณ์, 2 ตุลาคม 2563)

จากข้างต้น ผู้วิจัยสามารถสรุปการประเมินคุณภาพกระจำปีของช่างศุภาพล ไทริมานจากผู้เชี่ยวชาญทางด้านการบรรเลงกระจำปีทั้ง 3 คน ได้ 3 ประเด็น คือ ประเด็นที่ 1 ลักษณะทางกายภาพ มีขนาดรูปทรงที่กะทัดรัด เหมาะแก่การพกพาและเคลื่อนย้าย สามารถบรรเลงได้สะดวก ประเด็นที่ 2 คุณภาพของชิ้นงาน มีความละเอียด เรียบร้อยสวยงาม แต่ยังขาดความประณีตในส่วนของลูกบิดและโซน และประเด็นที่ 3 คุณภาพของเสียง มีความดังกังวาน เสียงทุ้มลึก และมีลักษณะเสียงที่สั่นสะเทือน ทั้งนี้กระจำปีของช่างศุภาพล ไทริมาน แม้มีลักษณะโครงสร้างตามแบบกระจำปีของช่างจรรยา คุชแสง แต่ได้ดัดแปลงแก้ไขจนมีอัตลักษณ์เฉพาะ คือ สร้างหลักแบบไม่ใช่หย่องและไม่เจาะรูหน้ากะโหลก อันส่งผลต่อคุณภาพเสียงที่ทำให้เกิดเสียงที่ทุ้มไม่มากเกินไป มีคุณภาพเสียงที่ดีตรงตามคุณลักษณะเสียงที่ไพเราะของกระจำปี

บทสรุป

ช่างศุภาพล ไทริมาน ศึกษางานช่างสร้างเครื่องดนตรีกับช่างจ้อน ไทริมาน ผู้เป็นบิดา ซึ่งเป็นช่างสร้างเครื่องดนตรีคนสำคัญของร้านดุริยบรรณที่มีชื่อเสียงในอดีต แล้วได้เรียนรู้ซึมซับวิชาความรู้ด้านงานช่างจากช่างภายในโรงงานของบิดาอีกหลายคน ทั้งยังมีประสบการณ์ตรงจากการเป็นช่างในโรงงาน จนมีความรู้ความสามารถทางด้านงานช่างที่โดดเด่น โดยเฉพาะการสร้างจะเข้ ต่อมาภายหลังได้ทดลองสร้างกระจำปี โดยใช้กระจำปีของช่างจรรยา คุชแสง ซึ่งเป็นนายช่างของกรมศิลปากร และเป็นผู้สร้างกระจำปีให้กับกรมศิลปากร เป็นต้นแบบในการสร้าง แต่ได้ดัดแปลงแก้ไขตามแนวทางของตนจนเกิดเป็นอัตลักษณ์เฉพาะ คือ การสร้างหลักไม่ใช่หย่องและไม่เจาะรูหน้ากะโหลก ซึ่งส่งผลให้คุณภาพเสียงดีขึ้น โดยขั้นตอนในการสร้างกระจำปีของช่างศุภาพล ไทริมาน มีทั้งหมด 8 ขั้นตอน ได้แก่ การสร้างคันทวน การสร้างกะโหลก การสร้างโซน การสร้างลูกบิด การสร้างหลัก การสร้างนมและขั้วหย่อง การเคลือบผิวไม้และย้อมสี และการประกอบและเทียบเสียง ส่วนการประเมินคุณภาพของกระจำปีพบว่า มีลักษณะทางกายภาพที่กะทัดรัด และสามารถบรรเลงได้สะดวก คุณภาพของชิ้นงานมีความเรียบร้อยสวยงาม แต่ยังขาดความประณีตในส่วนของลูกบิดและโซน และมีคุณภาพเสียงที่ดีตรงตามคุณลักษณะเสียงที่ไพเราะของกระจำปี

ข้อเสนอแนะ

งานวิทยานิพนธ์นี้เป็นการศึกษากรรมวิธีการสร้างกระจำปีจากช่างศุภาพล ไทริมาน ควรมีการศึกษากรรมวิธีการสร้างกระจำปีจากช่างคนอื่น ๆ เพื่อจะได้ทราบกรรมวิธีการสร้างกระจำปีที่หลากหลายและมีความแตกต่างกัน อันก่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ในวงวิชาการ

กิตติกรรมประกาศ

บทความนี้ได้รับการสนับสนุนทุนวิจัยจาก “ทุนอุดหนุนวิทยานิพนธ์สำหรับนิสิต” บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ทั้งนี้การดำเนินการวิจัยอยู่ในความอนุเคราะห์ของศูนย์เชี่ยวชาญเฉพาะทางวัฒนธรรมดนตรีไทย คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายการอ้างอิง

ปกรณ์ รอดช้างเผื่อน. (1 ตุลาคม 2563). สัมภาษณ์.

ปณมา เอี่ยมสอาด. (2539). *กระบี่กระบอง : การศึกษาด้านวัฒนธรรมและอัตลักษณ์ทางดนตรี*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาวัฒนธรรมศึกษา สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท, มหาวิทยาลัยมหิดล.

เลอเกียรติ มหาวินิจชัยมนตรี. (2 ตุลาคม 2563). สัมภาษณ์.

สิทธิศักดิ์ จรรยาวุฒิ. (3 ตุลาคม 2563). สัมภาษณ์.

ศุภาพล ไทรวีมาน. (15 พฤศจิกายน 2562). สัมภาษณ์.